

Dopisi za
uredništvo i
upravu šalju se na
adresu
Z A G R E B.
Draškovičeva ul. 36. I. kat.
(Lav Sterna).
Rukopisi se ne
vraćaju.

ŽIDOV

== HAJ'HUDI ==

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA.

Izlazi dvaput
mjesečno.

Pretpлата:
Godišnje K 10,
polugodišnje K 5,
četvrtgodišnje K 3.
Pojedini br. 40 fil.

God. II.

15. ožujak 1918. - ZAGREB - 2. nisan 5678.

Broj 6.

Sefardi na raskršću.

Židovski narod, čiji se život sastoji iz neprestanih kriza, priviknuo je na to, da u tom smatra neku nuždu, posljedicu života, što ga provadja u sredini toli raznovrsnih narodnih skupina, čije ga krize dakako takodjer tangiraju, pa prema tome židovski narod uz vlastite proživljava još i krize drugih naroda.

Ni u jednom narodu nije kriza prelaza tako kratka i odlučna, kao baš u židovskom narodu. Pomislimo samo na brzinu krize u Mendelsohnovo doba, kad se duševni geto srazio sa slobodnim duhom u njemačkom židovstvu, u kojoj je krizi prevladalo Mendelsohnovo shvaćanje.

Ne bih time htio da kažem, da se cijelo njemačko židovstvo u tako brzom kroku odlučilo za liberalizam u shvaćanju obreda židovske vjere, jer još i dandanas imade dosta mjesta u Njemačkoj, gdje konzervativnost živi i cvate kao ma gdje u pô Poljske. Mase kao takove nipošto se ne odlaćuju tako brzo i sigurno, kao intelektualni dijelovi tih masa. Tvrdi dakle, da je nastala u kojem narodu kakva kriza, onda mislim naravno u prvom redu na intelektualni dio tog naroda.

Jedni su narodi više, drugi opet manje ćutljivi za te krize. Medju potonje kao da se dosele ubrajalo sefarde uopće, a napose sefarde orienta, te Bosne i Hercegovine.

Milje, u kojem su živili sefardi Bosne i Hercegovine, bio je indiferentan naprama svakom pokretu i svakoj struji, neplodan u svakoj grani ljudskoga znanja i umjeća, nerazdvojiv od preživjelih tradicionalnih nazora, — ukratko milje, koji više treba nego daje. Naravno, da se u takvom miljeu ne može govoriti o kakvom duševnom, dapače niti o materijalnom razvitku. Bogatuni su naime tradicijom ostali bogatuni, raja ostala raja, a zemlja kao i prije jedna i čemerna. Naši su si predji znali po gdjekoji steći imetak, nu većina je naroda skapavala i tako su sefardi instiktivno umjeli da politički koncipiraju tadanji duh na Balkanu, naročito u Bosni i Hercegovini: Šaka spahijâ i gazdâ živi i uživa, a cijela ostala zemlja umire i skapava. To nam je bio sav političko-ekonomski horizont.

Poput drugih nam sunarodnjaka, politički obnemogli, ostaje nam netaknut duševni život, oko kojeg smo si sazdali čvrste bedeme. Tu se dakako razvijalo lijepo ono židovstvo, što ga sefardi imadu, židovstvo pjesme i svirke, morala, porodičnog i zajedničkog života. A tu su i nastali oni lijepi tipovi, Židovi upravnog stasa, vatrenih očiju i visokog čela. Kanda se dobar dio estetske jakosti, koju je židovstvo dijaspore moglo da proizvodi, sabrao u tom lijepom dijelu

židovskog naroda. Mi smo tu lijepu židovsku biljku gojili, zadočljili smo se time, da postane starinom, koju je valjalo ćuvati i opet ćuvati, samo da ne propadne. O unapredjenju nije tada moglo biti ni govora. Kontakt izmedju nas i drugih dijelova židovstva nije bio uspostavljen, mi smo bili tek izolirani otok u moru indiferentizma.

Istina, nestalo je bilo stvaranja novih religioznih i svjetskih znanstvenih djela, nestalo političkog sudjelovanja, nestalo aktivteta, ali ne zaboravimo, da imade osim toga još mnogo toga, što može biti više vrijedi, nego li je vrijedila pojava jednog ministra financija poput Abrabanela. Gdje je ona otmjena ponositost, gdje onaj sveti radikalizam, što se u nama krije i samo na trenutak ćeka, kad će da zaplamt za našu veliku ideju cionizma?

Da, ali ja sve to govorim o onim generacijama prije nas, kako izgleda naša generacija? Pisac članka »O pitanjima Židova u Bosni i Hercegovini«, koji je bio pred nećugom vrijeme u ovome listu objelodanjen, upoznao je veoma dobro sadašnju situaciju naše generacije, pa veli: »Sa bôlom moramo osjećati, kako se sve, što je samo naše, ruši i propada« » . . . tek su četiri decenija otkad smo i mi ugledali svjetlost zapadne kulture i već nestaje naših lijepih obiĉaja, padaju naše forme patriarhalnog života«

Mi sefardi Bosne i Hercegovine proživljujemo krizu prelaza, onu istu krizu, koju je već zapadno židovstvo proživjelo, i to kao što se obiĉno te krize razvijaju i riješavaju, brzo i odlučno. Utvrđeno je, da je kriza znak života, i to aktivnog života u jednome narodu. Nu zašto nijesu sefardi proživjeli tu krizu prije, recimo pred stô ili dvjesta godina, a zašto baš sada?

Mi smo dospjeli u vrtlog svijeta, izložili smo dušu svoju na vidjelo, pa sad treba odlučiti se: ovamo ili onamo. Zapadna kultura postojano ali sigurno i do nas dopire. Kriza se opaža u svemu: u školi, u hramu, u obiteljskom odnošaju, u nazorima naše mladeži. Vrijeme izgleda da je izbljedito sliku našeg negda lijepog židovstva. Nema one izrazitosti, pa makar se ona očitovala i u nekrijepostima. Mladost kao da koleba i ne zna što će. Religiozitetâ više nema, a ni one naše lijepe osebnosti. Ne bude li nacionalizam brzo došao do većeg uvaženja, onda ćemo samo vanredno povećati i onako znatan broj Maušel-a.

Mi smo na raskršću. Bude li ta kriza urodila dobrim plodom i sefardi Bosne i Hercegovine postanu aktivnim nacionalnim Židovima, onda se je židovski pokret obogatio za jednu lijepu struju, a ta je struja onaj sveti radikalizam, koji daje veličinu shvaćanja, pa i samo utjelovljenje jedne ideje.

Nadajmo se, da će naša generacija znati da odabere ispravan put. Židov biti, svijestan nacionalan Židov, teška je to odluka. Taj put vodi preko trnja, nu donosi spasenje. »Trava je narod«, veli Jezaja. Trava treba sunca, kiše, a i rose. Bila nam naša nova generacija oživljujuća rosa na toj travi! —

Htio bih još na koncu da pridodam, da i ako uz svaku cijenu želim ušćuvanje naših lijepih osebina, nikako ne želim time širiti jaz izmedju sefarda i ostalog židovstva, pošto i onako imademo dosta tih separatizama u židovstvu. To mi dakle nije ni na kraj pameti, dapače sam uvjeren, da je samo čvrsto jedinstvo u židovskome narodu preduvjet za potpuno ostvarenje naših ideja. Dakako, da se to jedinstvo ne smije polučiti na temelju ugnjetavanja duševnog života pojedinih narodnih dijelova, nego velikom tolerancijom napram svim onim iskrenim nastojanjima, koja se u okviru židovstva izživljuju svaka na svoj način.

Držim stoga, da bi bilo skroz krivo, gledati u nastojanju za očuvanjem osebnosti sefarda u okviru cionistiĉke ideje klicu zlih posljedica za cionizam.

I. R. P. (Braca).

„Hrvatska država“ o Purimskoj zabavi.

(Još jedna rijeĉ razjašnjenja.)

„Hrvatska država“ nije uvrstila cijeli priposlani joj ispravak g. Lava Sterna, kako smo ga mi donijeli u posljednjem broju našega lista, nego je u br. 47. od 2. o. mj. donijela samo neke stavke iz toga ispravka i dodala sa svoje strane, da ona nije napala Židove kao takove, nego da se bori samo protiv širitelja tudjinštine. U ostalom, da uzima izjavu nacionalnih Židova rado na znanje. Nakon učinjene nam nepravde, očekivali smo povodom ispravka g. Sterna drugaĉiju izjavu sa strane uredništva „H. d.“ Nu ĉini se, da joj držanje još nije bilo odredjeno, jer nije znala, koliko je istine u „Priposlanom“, izdavaĉa „Lokalne korespondencije“ što ga je isti dan uvrstila. U tom „Priposlanom“ iznaša — Steiner-Pavlaković sve, što navodno imade prigovoriti Purimskoj zabavi. Prostor nam ne dopušta da taj pamflet donesemo. Sadržaj pogodit će naši ĉitaoci iz ispravka, što je izišao u br. 49. „Hrv. države“ a glasi:

Sl. uredništvo »Hrvatske države«.

Zagreb

Prisiljen sam ponovno Vas zamoliti za gostoljubivost, jer mi tek u broju 47 Vašeg cij. lista uvršteno »Priposlano« izdavaĉa L. K. daje prilike opovrgnuti kon-

kretne tvrdnje glede purimske zabave, o kojima dosele nije bilo govora:

Nije istina, da se na toj zabavi govorilo u 90% njemački. Naprotiv je istina, da su njemački govorili samo oni posjetnici zabave, koji razumiju samo njemački, a posvetak Židova, koji znadu uopće (a ne samo) njemački nije ni iz daleka 90% Nikako se nije na toj zabavi švapčarilo po općinstvu više, nego na ma kojoj hrvatskoj zabavi.

Nije istina, da su članice zabavnog odbora nagovarale općinstvo njemački, jer je materinski jezik beziznimno svih članica zabavnog odbora hrvatski, kojim se jezikom služe uvijek i na svakom mjestu. pa su se i na toj zabavi služili isključivo hrvatskim jezikom.

Nije istina, da je jedan gospodin nagovoren po jednom odborniku njemački. Naprotiv je istina, da je urednik L. K. gosp. Mandl nagovoren hrvatski po odborniku gosp. Šimi Spitzeru, koji ga uopće nije poznao, a ne dobivši odgovora, nagovorio ga njemački, misleći da taj gospodin ne zna hrvatski.

Nije istina, da se u kabaretu kao I. točka reproduciralo viceve u njemačkom jeziku, naprotiv je istina, da se kao druga točka reproduciralo pjesme rugalice na asimilante i pokrštenike od Bede, koje pripadaju literaturi a nijesu dosele prevedene na hrvatski.

Nije istina, da je »Židov« napao zabavu izrael. ferijalne kolonije upravo radi toga, jer je nosila čisto slavenski karakter. Naprotiv je istina, da ta zabava nije imala nikakav karakter, a najmanje čisto slavenski, a „Židov“ ju je napao, jer u njoj nije bilo ništa židovskoga.

Prema tomu nije istina, da se na toj zabavi švapčarilo. Naprotiv je istina, da se na toj zabavi nije švapčarilo, da Židovi niti ovom kao niti ikojom prilikom ne šire i ne podupiru germanizaciju, jer naši Židovi, bili oni asimilanti ili cionisti nemaju apsolutno (nikakova razloga, da podupiru germanizaciju. Da Židovi ne podupiru germanizaciju dokazuje najbolje činjenica, da uz velike poteškoće izdajemo na hrvatskom jeziku „Židova“, gdje bismo mogli sa mnogo manje truda raširivati njemačke cionističke listove.

Sada će tek javnost i sl. uredništvo moći prosuditi, da li su izvodi L. K. ispravni i bez tendence, pa se nadamo, da ćete za volju istine i za postignuće što više nepomućenog odnošaja između hrvatske javnosti i Židova ove redke uvrstiti.

Zagreb, 3. ožujka 1918.

Lav Stern

Dakako, da nam do izdavača Lok. kor. i do njegovog mišljenja nije stalo i sred drugih prilika, mi bi bili prezirnom šutnjom prešli preko ovog slučaja. Nu htjedosmo i moradosmo upotrebiti priliku, da ustvrdimo, kako se zlonamjernim širenjem neistine kuša trovati odnošaj između Židova i Hrvata, kako se bezrazložno nastoji posijati nepovjerenje i nesklonost prema nama, — i kako se misli utrti putove antisemitizmu u Hrvatskoj. Uхватili smo opet jednom na djelu jednoga, koji — čini se — hoće da živi od stvaranja mutnih prilika, a ne vidi bolan da novo vrijeme pripravlja onemogućivanje ovakvih egzistencija. U malenoj zemlji poput Hrvatske od velike je važnosti, da javna politička borba bude na istini sazdana, čista i poštena — po gotovo u ovo sudbonosno doba, pa smatramo patrijotičkim radom raskrinkavanje proroka neistine i mržnje!

Revolucija, rusko židovstvo i cionizam.

Iz jednoga govora Dr. J. V. Členova*)

... Ipak sam uvjeren, da niti jedan čas ne ćemo zaboraviti, da je sve, što si je židovstvo kadro stvoriti u diaspori, tek surogat pravoga narodnoga života. — Nije tome krivo ovo ili ono zakonodavstvo. — Razlog tome imade se tražiti u životnim prilikama i u načinu života, naroda, koji ne živi u vlastitoj zemlji, već je utisnut među druge narode i svagda je pod utjecajem tuđe političke i kulturne atmosfere. — Pravi narodni život moguć je samo onda, kada narod u svojoj zemlji živi slobodan, te iz vlastitih sila ispunjava sve funkcije života: od najniže do najviše i sâm stvara sve, pa bila to najneznatnija ili najveća tekovina uma.

Ova je činjenica vrlo znamenita, a ipak je mnogi — iz nerazumljivih razloga — podcijenjuju. Mi smo sve to dobro upamtili. Dobro znademo, — o tome bilo je već i govora — da opstanak male-nih dijelova jednoga naroda, izvan vlastite zemlje ne može biti potpun, a niti normalan.

Samo približno — nekad u većoj, a nekad u manjoj mjeri — moguć je taj opstanak, ako ti dijelovi imaju neko središte, koje im je od vremena do vremena političko uporište, a svagda vrelo narodne volje, snage i odvažnosti.

Zato mi za ozdravljenje cijeloga narodnoga života poznajemo samo jedan jedini put. — Put je to, koji smo davno prije pokazali, a kojim mi već skoro tri decenija polagano, ali neustrašivo kročimo. — Na tome je putu težište svih naših misli, naših želja i svega našega rada

Veliki svjetski događaji, kojima smo svjedoci i suradnici, nijesu mogli niti najmanje promijeniti naše shvaćanje. Nasuprot! Oni su snažno potkrijepili naša načela. — Ono, što smo mi tvrdili, sada tvrde i zahtijevaju svi narodi; grudu, — rođenu grudu za slobodan život i rad!

Očeličeni u našim načelima i našem radu; zaokupljeni nadasve velikom radosti kojom nas ispunjava stvaranje nove domaje; obasjani i ogrižani prvim, tamo zasjalim svijetlim zrakama; — rastumačili smo polovici našega naroda naše nove zadaće i zavjetovali smo mu se, da za nas nema mirovanja, i da ne poznajemo odgadjanja. Za nas nema ni časka nepotrebnoga odmora, dok nijesmo židovskom narodu obezbijedili slobodnu, vlastitu domaju, kakovu sada za se traže i kakovu će dobiti svi narodi.

Sve je to posve naravno i ne može biti drugačije.

Ipak se dogodilo nešto, što nijesmo sa stalnošću mogli predvidjeti, nešto, što nas upravo sada ispunjava neusporedivim veseljem i ponosom, a to je držanje širokih židovskih narodnih masa prema našem idealu.

To je držanje došlo do pravoga izražaja u prvim danima ove velike revolucije. Oni, koji su cionizam držali jedino reakcijom proti bezpravnosti, predpostavljali su sa stalnošću, da će posljedica novoga poretka u Rusiji biti veliko jenjanje cionističke misli, ako već ne potpuni slom iste. Tvrđili su, da će u oči velikih perspektiva koje se otvaraju Židovima uvedenjem ravnopravnosti, umuknuti sve te pjesme budućnosti.

*) Ovak je govor držan na I. kongresu ruskih cionista poslije revolucije, u proljeću 1917.

Tako je još nedavno neki židovsko engleski publicista pisao: „Budu li Židovi Rusije u siječnju dobili ravnopravnost, tada u prosincu ne će preostati traga cionizmu“ Znali smo kako su u tome pogledu smiješni nazori zapada. — Ipak, ne mogu zatajiti, da se je za prvo vrijeme bilo bojati neke opojnosti. Sloboda je opojno piće! Život nas je poučio, kako je bezrazložan bio takav strah. Židovski narod nije niti jedan čas izgubio svoju svijest, usprkos velike radosti, koju je izazvala emancipacija. Sve se je dogodilo i sve se događa upravo obratno od onoga, što su nam proricali. Iz svih krajeva Rusije stižu nam izvještaji pune sreće, veselja i zadovoljstva radi oslobodjenja i pune nepokolebive vjernosti i odanosti našem vječnome idealu, — novorodjenju u našoj Palestini. — Starci i mladići, bogati i siromašni, oni doma i oni na fronti, pravovjernici i slobodoumnjaci, svi jednoglasno kliču: upravo sada, kada smo oslobođeni lanaca i ropstva, moći ćemo se s najvećim marom staviti u službu naših ideala!

Židovski narodni fond*.

Djelovanje prije rata i u ratno doba.

Za naseljivanje jedne zemlje potrebno je troje: zemljište, vjeresija i seljaštvo. Drugim narodima potrebna su samo prva dva faktora. Oni ne oskudijevaju na ljudima, koji su sposobni da obraduju zemljište. Mi ne samo da se moramo brinuti za zemljište i nužnu vjeresiju, nama manjka i gotovi, tako reći rođeni farmer. On može da nastane samo procesom rada. U istoj mjeri, u kojoj se mogućnost rada bude prikrbljivala židovskom useljeniku, stvarati će se i ljudski materijal, iz kojeg će nastati židovski poljodjelac.

Ž. N. F. brine se za dva najvažnija faktora sistematske narodne kolonizacije — za zemljište i njegove obradivače. Gospodarstva Ž. N. F. postala su najvažnija uporišta za židovski rad u zemlji. Zemljišni posjed Ž. N. F. još nije velik, u cijelom iznaša 1% židovske zemlje u Palestini. Ali on zaposluje 20—25% svih židovskih radnika u Palestini, te daje po svojim radničkim naseobinama daljnjim stotinama židovskih plaćenih radnika mogućnost egzistencije u privatnim kolonijama. Ovim važnim upravljačem židovskog zemljišnog rada postao je Ž. N. F. uslijed kombiniranog djelovanja sa svoja tri zakladna ogranka, a to su: fond za drveće (Herzlova šuma), zadružni fond (uključivo pionirski prinos), fond za radničke domove. Nekoliko će brojki najbolje predočiti kolonizatorni rad Ž. N. F. u prvom kratkom razdoblju od 6 godina (1908/9—1913/14).

Koncem 1914. iznosio je imetak Ž. N. F. 5,130.000 franaka. Time je bio postigao temeljnu glavnicu, s kojom se je pri njegovom osnutku (30. prosinca 1901.) računalo. Nije išlo tako brzo, kako si je Teodor Herzl zamišljao razvitak po njemu otvorenih narodnih uredba. Trajalo je gotovo 13 godina. Od ovih preko 5 milijuna franaka bilo je investirano u Palestini koncem 1914. (ispravnije o novoj godini 5674.) po prilici 3.700.000 franaka, ili gotovo 72% 25% svog imetka mora Ž. N. F. da trajno drži u pričuvi.

Investiciji Ž. N. F. u Palestini daju se podijeliti u pet grupa:

* Vidi broj 4 iz g. 1918.

1. Preko 1 milijun franaka investirano je u zemljišta, koja obraduju radničke zadruge (Hittin, Dagarina i Kineret, Merhavja, Gan Šmuel, Beer-Tovia). K tomu valja priračunati 150.000 franaka glavnice zadružnog fonda.

2. Po prilici 1 milijun franaka investirano je u zemljišta i za sadjenje Herzlove šume (Ben Šemen, Hulda, Hederah).

3. Po prilici 1/4 milijuna franaka investirao je ŽNF uz pripomoć zaklada za radničke kuće (Wolffsonova zaklada, Halperinova zaklada i dr.) u radničke nasobine (Nabliel kod Hedere, Mahne-Jehuda kod Petah-Tikva, Šomre-Tora kod Rehovota, Mošav Kahane kod Ben-Šemena), nadalje u grupe kuća za radničke porodice, kao i u domove za neženje u raznim kolonijama za neženje u Galileji, Samariji i Judeji.

4. Preko 850.000 franaka dao je ŽNF kao zajmove za Tel-Aviv i Nahla-Benjamin, za agrarne vjeresije judejskim sadiocima, nadalje društvu za unapredjivanje zemlje i tehničari u Hajfi.

5. Sa preko 350.000 franaka sudjelovao je Ž. N. F. kod gradskih kulturnih zavoda (gimnazija »Herzlia« u Jafi i škola za umjetni obrt »Becalel« u Jerusolimu). Ostatak od 290.000 franaka sačinjavaju prve uplate za još nedovršene kupnje zemljišta.

Rat je prekinuo početak djelovanja narodnog fonda u mnogočemu. N. F. spremao se baš za oveće kolonizatorno djelovanje: On se je nalazio na početku ovećih poslova oko pošumljenja, kojima se je htjelo povratiti zelena divota brdskim teresama Palestine i oko isušivanja močvara u nizinama. On je iskušavao metode modernih radničkih zadruga, nastojao da riješi stanbeno i obiteljsko pitanje poljodjelskih zadruga u privatnim kolonijama, počeo da uvadja najnovije tehničke metode rada u gospodarstvima da dovede palestinsko poljodjelstvo do nužnog stepena intenziteta. U kratko, narodni fond nalazio se usred niza teških poslova, kojima se htjelo pripremiti zemlju za ljude i ljude za zemlju. Ali možemo mirne duše reći, da je povjerenju mu zadaću riješio. Svim prijateljima narodnog blaga upravljani bje poziv, da pomognu sačuvati teško stečene pozicije i da priteknu u pomoć zaposlivanjem palestinskim pionirima. Ovaj poziv nije ostao bez odziva. Uspjelo je dalje voditi sva gospodarstva i sačuvati sve radne sile. Osim toga pritekao je Ž. N. F. mnogim nezaposlenim u pomoć poslovima iz nužde (Notstandsarbeiten). Izdaci Ž. N. F. za uzdržanje kolonizatornog djela za minulih ratnih godina dostigli su visinu od 1,200.000. franaka, od toga po prilici 100.000 franaka za gradjevne i amelioracijone poslove, kao što i za sadjenje povrća u svrhu ublaženja nezaposlenosti i promicanja opskrbe pučanstva sa životnim namirnicama. Za poslove iz nužde u tekućoj gospodarstvenoj godini 1917/18. dozvolio je Ž. N. F. daljnjih 100.000 franaka.

Ali time se nipošto ne iscrpljuje zadaća Ž. N. F. u teško ratno doba. Čim nam užasno hrvanje država i naroda donese mirno vrijeme za naš rad u Palestini, kojim podižemo narod — ta svi se nadamo, da užasne žrtve židovskog naroda neće biti uzalud — ne ćemo moći da nit ondje uhvatimo, gdje je ratom bila prekinuta. Istina, mi ćemo prije svega na već položenim temeljima dalje graditi, mi ćemo već prije stvoreno dalje razvijati, ali mi smo i za vrijeme rata mnogo naučili, daljnji

horizonti postali su vidljivi, a pojmovi opsežniji. Ne možemo više starim mjerilom iz vremena prije rata pristupiti palestinskom radu. Morati će postati većim, sistematičnijim, bržim. A za to mora i najvažnije sredstvo za ovaj rad — Židovski narodni fond — postati većim, moćnijim, jačim. Već sada, za vrijeme rata, moramo se za sve pobrinuti, da naš zemljišni fond bude sposoban za opsežno djelovanje.

Ravnopravnost Židova u Austriji — na papiru!

Antisemitske novine u Austriji nastoje marljivo, da svoju otrovnu nauku što više rašire. Što dulje rat traje, to su bezobzirnije u sredstvima. Cenzura kao da im sve propušta. Nu ako se sa židovske strane pokuša obrana, onda cenzura uređuje i plijeni, pa time onemogućuje suzbijanje antisemitizma. U Austriji se dakle sloboda štampe primjenjuje u korist antisemitizma propuštanjem napadanja Židova i onemogućivanjem javne obrane Židova. — Radi ovih neodrživih prilika predala je „Österreichische Israelitische Union“ u Beču ministru pravde memorandum dne 18. novembra 1917. — Ali sve je ostalo pri starom. Taj je korak ponovljen 26. januara o. g., opet sa jednakim — naime nikakvim — uspjehom. Stanovište austrijskog ministra pravde zaslužuje — radi svoje klasičnosti — da bude opće poznato: On ne može plijeniti antisemitsku propagandu, jer u novoj zakonskoj osnovi o slobodi štampe — (koja još nije prihvaćena!) — nema ustanove, koja bi takove zaplijene opravdavala. Ali se ipak novine — inače i sada plijenene — na temelju staroga zakona — ako država takove zaplijene smatra potrebnima po državne interese, pa i onda, ako Židovi ustaju protiv antisemitizma. Država nije dakle tako nemoćna, kakovom se pokazuje, kada Židovi traže, da ona ustane na obranu pravne sigurnosti i porotka. Ministar je izričito naglasio, da u tom pogledu ne može dati instrukcija državnim odvjetnicima, nego je uvijek pripravan da u svakom pojedinom slučaju ispita, u koliko je zakon povredjen. On dakle ne vidi dužnost, graditi nasipe, ako očekuje poplavu, nego je pripravan, iza poplave očevidom ustanoviti, da li je poplave bilo!

Židovskim putnicima nije dopušteno putovati Srbijom i Crnomgorom, nu bilo im je slobodno gubiti život u tim sada po osvajaču zaposjednutim zemljama. Na pritužbu židovskog zastupnika u toj stvari odgovorio je poglavica glavnog stožera, general pl. Arz, da takovo općenito postupanje sa židovima ne drži opravdanim, da će zatražiti predloženje odnosnog akta i da će razviditi, dali i u koliko se tu može pomoći. Dakle: ne odobrava, ali ne zna unaprijed, dali i u koliko će moći promijeniti!

Reichsrat votirao je K 70,000.000 za pokriće nabavne potrebe učiteljstva pojedinih krunovina. Prema zakonu imali bi pravo na nabavni doprinos i židovski učitelji i vjerouputnici, koji podučavaju vjerouputnike uz stalnu plaću ili nagradu. Školsko vijeće kraljevine Češke izdalo je ipak okružnicu od 17/12. 1917., u kojoj je izričito upozorava, da se židovskim učiteljima i vjerouputnicima nema dozvoliti nikakav nabavni doprinos. »Zemaljsko društvo židovskih učitelja Češke« poduzelo je korake protiv ovog prikraćivanja, — nu riješenje će valjda uslijediti, onda kad će biti na

bavni kredit već iscrpljen. Radoznali smo, da li će se isključiti Židovi i onda, kad se bude radilo o poreznom pokriću nabavnog kredita za učitelje?

Zastupnici Ofner i drugovi zatražili su ponovno (po koji puta?) reviziju procesa Hilsner, koji već 18 godina nedužan čami u tamnici, osudjen pravomoćno radi ritualnog (!) umorstva. Ministru pravde kanda se odviše ne žuri, da izbriše sramotnu ljagu s austrijskog pravosudja, — jer Židov Hilsner još ima vremena da čeka — na sunce i pravicu! . . .

Mir s Rumunjskom.

Prije četrdeset godina svečano je objavljena na berlinskom kongresu ravnopravnost svih građana Rumunjske. Medjutim stanje bespravnosti za rumunjske Židove traje još i danas. Pred očima cijelog svijeta i garanta berlinskog ugovora Rumunjska je prekršila zadanu riječ i nije ispunila preuzetu obvezu. Naprotiv, ona je načinila iz svojih židovskih podanika, od kojih zahtijeva ispunjavanje svih građanskih dužnosti, skupinu ljudi, koju naziva „Tudjinci bez određene državne pripadnosti.“ Na taj je način učinila iz 300.000 lojalnih, valjanih i radinih podanika skupinu nesretnika, kojima je domovina njihova i njihovih otaca, postala pravim paklom. Do sada su prijatelji i saveznici Rumunjske šutke trpili ovu golemu nepravdu, premda su pozvani zastupnici židovstva sviju zemalja i mnogi plemeniti duhovi drugih naroda opetovano tražili, da se ovom nedostojnom stanju bijednih rumunjskih Židova već jedamput učini kraj. Sada je došao odlučni čas. Državnici Središnjih vlasti neka pokažu da će moći naći sredstava, da se u Rumunjskoj dokine sredovječno stanje kakvog uopće nemati u jednoj zemlji Evrope. Židovski narod ne moli više, već zahtijeva, da se rumunjski Židovi pripuste uživanju najprimitivnijih ljudskih prava, kako bi nestala sa svijeta jedna velika ljaga i sramota evropske kulture i civilizacije.

Iz jugoslavenskih zemalja.

Razne vijesti. (Podlegao ranama). Odlikovani natporučnik 25. dom. p. p. gosp. Rikard Neumann, koji je god. 1917. zadobio teške rane na ruskom bojištu, umro je poslije dugog bolovanja u Budapeštu, dne 3. ožujka 1918. Tijelo mladoga, simpatičnoga junaka prevezeno je u Zagreb i sahranjeno uz vojničke počasti i veliko saučešće građanstva, dne 8. ožujka. Čast njegovoj uspomeni! — (Odlikovanje). Senior »Bar Giore«, bh. vladin predstojnik i c. i kr. civilni komesar u zaposjednutim zemljama, gosp. Johanan Thau, odlikovan je viteškim krstom reda Franje Josipa s ratnom dekoracijom. Srdačno čestitamo! — (Preseljenje). Član uredjivačkog odbora našega lista, g. dr. Edmund Fischer, odvjetnik u Zagrebu, prenio je svoju odvjetničku pisarnu u Osijek, gornji grad. Vjernom suradniku želimo dobru sreću u novom boravištu!

Židovsko akademsko potporno društvo u Zagrebu. Kr. zem. vlada dopustila je, sporazumno s vojničkim oblastima, da Žid. akad. potp. društvo smije i nadalje djelovati prema odobrenim pravilima. Ovo je društvo dosad već mnogim valjanim mladićima potpomoglo, da su lakše svršili svoje nauke na hrv. sveučilištu u Zagrebu. Stoga zavrijedjuje, da bude izdašno poduprto od Židova jugoslavenskih zemalja.

Purimska svečanost u Virovitici.

Kao svake godine, skupila se i ovaj put na Purim poslije podne cijela židovska školska mladež kod rabina dra. H. E. K a u f m a n n a da tamo proslavi purimsku dječju svečanost. Povjerenica za židovski narodni fond, gospodjica Renée R o t t e r, također je prisustvovala toj svečanosti. Ona je pozdravila djecu lijepim govorom i onda podijelila djeci poznate židovske narodne kolajne, kao nagradu za uspješno sabiranje za židovski narodni fond. Zahvalna djeca primila su kolajne neizmjernim odobravanjem i veseljem. Kad bi se u svim hrvatskim židovskim općinama svake godine historička purimska svečanost na ovakav način proslavila, sigurno bi budući židovski naraštaj u Hrvatskoj bio skroz prožet židovskim narodnim duhom. X.

Purimska zabava u Banjaluci.

Prigodom purimske svečanosti priredilo je ovdašnje židovsko društvo „Kadimah“ čedno židovsko veče u dvorani bivše budjevičke pivnice. Ta je večer pokazala, jedinstvenost između Aškenaza i Sefarda. Radosna smo srca gledali, kako dosadašnji kontrasti postepeno nestaju, pružajući nam čvrsto pouzdanje u potpuno sjedinjenje Židova Bosne i Hercegovine u dogledno vrijeme. Jednako nas je obradovala činjenica, da su nam se i stariji slojevi približili, prateći naš rad velikim zanimanjem. Ovo su veče i neimućnije obitelji imale prilike, da pribivaju purimskoj veselici, opravdajući samu tendenciju te svečanosti, koja zahtijeva, da se sav narod bez razlike staleža, imanja i doba veseli i raduje. Raspored je bio biran, te je u svakom pravcu lijepo uspio, a pužao je skoro same židovske točke. Gdjica Palombina P o l j o k a n, koja si je inače i oko same priredbe te zabave stekla velikih zasluga, pozdravila je goste lijepim i aktuelnim govorom, koji je ostavio dubok dojam na sve. Iza c i j o n s k e h i m n e, koja je bila otpjevana mješovitim zborom naše nadobudne mladeži, slijedilo je odulje predavanje prečasnog rabina g. P. K e l l e r a, koji je u živim bojama ocrtao preporod našeg naroda i sve slušaoce oduševio za cijonizam. Slijedile su lijepe m u z i k a l n e točke. U gdjici Flori S a l o m, upoznali smo talentiranu pjevačicu, a u g. Fritzu H e r z l e r u, dobrog guslača, dok su se iskazali na glasoviru: gdjice Poljokan, Zaloscer i Gottlieb te g. Brammer. Vrhunac, je koncertnog odijela postignut produkcijama gdjice profesor Molnar, (od prije već banjalučkom gradjanstvu poznate virtuoze glasoviračice, koja je majstorski odigrala „Baladu G-mol“ od Chopina, Schubert-Lisztova „Erlkönig-a“, a zatim je nastupom Pavla B e c k a, milog našeg gosta iz Zagreba, koji je otpjevao Bruhov „Kol nidrej“, Glaserovu „Pjesmicu geta“, (riječi od Zuckermanna) te izvadak iz opere „Aida“. Uspjeh toga nadarenoga pjevača ne da se opisati, jer je zanimanje zanj i nakon zabave sve više raslo, poimence u glazbenim krugovima. Vanredno su se svidjele općinstva pjesme „Aber die Sterne“ od S. Fruga, „Neuer Frühling“ od M. Friedländera. „Euch“ od Börriesa v. Münchhausena, interpretirane po dražesnoj gjici Hildi Herzler. Raspored je završio uz lijepe zvukove naše himne, izvedene po vojničkoj glazbi II. bos. herc. pukovnije. Poslije rasporeda bio je mnogovrsni bufet, što ga uzorno prirediše naše valjane domaćice, zatim lutrija te ples i igranka do zore. Iznad očekivanja je uz moralan i materijalan uspjeh, koji nam je donio preko 2.000 K čista dobitka.

dr. M. L.

Židovska centralna banka. U Sarajevu osniva se „Židovska centralna banka“ za sada sa milijun kruna (izgleda da će se na 2—3 milijuna povisiti) temeljnog kapitala. Statuti su izradjeni i otišli su zemaljskoj vladi na potvrdu. Dr. Alkalay glavni je radnik oko tog poduzeća, što će biti osnovano na skroz demokratskom sistemu, pa si je postavilo svrhom, da uz najjeftinije uvjete pomogne malim obrtnicima, koji su trpjeli štete u ratu.

Židovski list u Sarajevu. Izlaženje toga lista — o čemu je već bilo govora u Židovu — odgodjeno je do poslije rata. List će imati skroz lokalan karakter i bit će u neku ruku organ pokretača toga lista.

Židovska priredba u Visokom. Ženska i muška omladina priredila je 3. februara uspješni koncert sa zanimljivim predavanjem o cionizmu. Tom prilikom pala je lijepa svotica za Židovski narodni fond, za koji građani Židovi vrlo rado daruju.

Polugodišnjica izlaženja „Židova“. Dne 16. ožujaka 1918. navršilo se prvo polugodište izlaženja našeg lista. Tom prilikom smijemo ustvrditi, da je ovakav lista odisa potreba za svijesne Židove jugoslaven skih zemalja. Zadovoljstvo čitatelja radi sadržaja i smjera lista očitovale se kroz prvih šest mjeseci, ne samo u mnogim usmenim i pismenim izjavama priznanja i odobravanja, već i u neočekivano lijepom broju pretplatnika. S veseljem priopćujemo, da pretplatnici neprestano pridolaze, i da list već broji oko 1300 pretplatnika. Primjećujemo ovdje, da je — usprkos velikih troškova i poteškoća izdavanja lista u današnje doba — daljnje izlaženje „Židova“ prilično osigurano, jer sve poslove uredništva i uprave obavljaju dragovoljno besplatne sile, dok drugi prijatelji žid. štampe podupiru list darovima za tiskovni fond, koji s pretplatama sačinjava jedini materijalni temelj lista. Nadamo se stoga, da će nam naši pretplatnici ostati vjerni i da će također iskoristiti svaku zgodu, da list prošire. Molimo prijatelje naših nastojanja, da se sjete našeg tiskovnog fonda darovima, kako bi list imao vazda čvrsti financijski temelj i mogao ispunjavati zadatke, koje si je postavio u svom programu.

Iz uredništva i uprave. Nova adresa uprave i uredništva glasi do daljnjega: Lav Stern, Zagreb, Draškoviće-va ulica 36 I. kat.

Novac za list i Ž. n. f. neka se šalje samo na »Banku za trgovinu obrt i industriju d. d. Zagreb« uz naznaku svrhe na kuponu.

Molimo sve c. pretplatnike, koji ne dobivaju list, da nam to jave, a one, kojima je pretplata istekla, da je što prije obnove.

ŽIDOVSKI NARODNI FOND

Svrha je Židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište, koje će ostati neotuđivim imetkom židovskog naroda.

Izkaz darova

iz jugoslavenskih zemalja austro-ugarske monarkije.

Za vrijeme od 25./II. do 10./III. 1918.

Adresa za listove Ž. N. F. Zagreb, Petrinjska ulica 22. Za novce; „Banka za

trgovinu, obrt i industriju“ Zagreb, za tekući račun Ž. N. F.

Hrvatska, Slavonija i Dalmacija.*Opći darovi.*

Zagreb. Prof. A. Sz. za kolače i vino K 10.—, Dr. E. Fischer prinos potrošku K 1.0.—, dr. R. Glücksthal K 2.—, Rosa Sirmay za prodane kolače K 8.—, dr. Lavoslav Schick preplata purim zabave »Židovska pjesma« K 20.—, Jakša Wegner K 2.—. K 52.—.

Daruvar. Zlata Glück K 10.—. K 10.—. Bjeļovar. Albert Steiner K 26.—. K 26.—. Pakrac. Po rab. dru Rudolfu Glücku kruna 54.—. K 54.—. K 142.—.

Samoopozivanje.

Zagreb. Po B' not Cionu: Engelsrath Vera K 1.—, Anka Sauerbrunn K 1.—, Olga Fuchs K 2.—, Hilda Freiberger K 1.—, Milka Freiberger K 1.—, Štefa Steiner K 1.—, Marijana Müller K 1.—, Frida Lausch K 1.—, Fanika Rosenbaum K 2.—, Olga Lederer K 8.—, Anka Lederer K 8.—, Slava Adler K 2.—, Sida Weiss K 1.—, Milka Herlinger K 1.—, Gizela Neumann K 1.—, Olga Schidlhof K 1.—, Zlata Gerber K 4.—, dr. R. Glücksthal K 1.—, Sterk Zora K 1.—, Draga Weinberger K 1.—, Mirjam Weiller K 2.—. K 42.—.

Škrabice.

Zagreb. Ured Ž. N. F. K 41.—. K 41.—.

Zlatna knjiga.

Zagreb. Za račun Bele Schwarz; Medo i ciganka K 18.—, Žiga Neumann K 52.—, priredjivački odbor purim. zabave 5678. unaša u zlatnu knjigu sudjelujuće: Micika Schön K 350.—, Max i Elza Hankin K 350.—, dr. Milan Brichta K 350.—, društvo kod šampanjca za račun Tinke Lachmann K 80.—. K 1.200.—.

Kostajnica. Na ime Richarda (Jechiel Cvi) Neumann daruju sestra Irma i šurjak Hinko Lederer K 350.—. K 350.—. K 1550.—.

Maslinovo drvo.

Zagreb. Mjesto cvijeća gospodjicama plesne koterije po maslinu u gaju dra Hozere Jacobi daruju: Bresnitz Harry, Bruckner Fritz, Frank Saša, Ivo Fuchs, Hans Hochsinger, Artur Kohn, Jurica Körbler, Milan Lichtenberg, Marchesi conte Karlo, Mirko Rechnitzer. Ferdo Schreiner, Artur Steiner, Vilo Schwarz, Paul Spitzer, Drago Zvijezdić K 150.—, na isto ime daruju Ema i David Segen K 50.—, prof. A. Sz. maslinu na ime B' noth Cijon K 10.—. K 210.—.

Darivanje zemlje.

Zagreb. Ema i David Segen kruna 50.—. K 50.—. Ogulin. Lea Licht K 50.—. K 50.—. Vinkovci. Elvira Augenfild K 20.—. K 20.—. K 120.—.

Roba.

Zagreb. B' not Cion K 4.20, ured Ž. N. F. K 5.—. K 9.20.

Za evakuirane Židove.

Zagreb. N. N. K 20.—, Stella Haim K 5.—, L. W. za izgublenu okladu K 2.—, Adolf Lausch dobitak kod kartanja K 4.—, sakupljeno da Bar Micva Ernesta Sterna K 15.—, Karl Haslach, dobitak kod kartanja K 10.—, E. Schulhof sabrao u društvu K 9.—, E. M. K 8.—. K 73.—.

Pomoć Palestini.

Zagreb. Klara Barmaper, izgubljena oklada K 10.—. K 10.—.

Bjelovar. Greta Hirsch, dobitak kod kartanja K 15.—.
K 15.—.
K 25.—.

Farma »Kineret«

Zagreb. N. N. K 6.80, Vera Engelsrath K 12.—.
K 18.80.

Kolonija »Členov«

Zagreb. Zabavni odbor purim. zabave za evakuirce u Palestini K 2.057.45, Scholler Joži K 30.—, Möhlmann K 10.—, vraćeno za karte K 90.—. K 2.187.45.

Vinkovci. Po Moriji: Prigodom kućne zabave Morije
K 1000.—.
K 3.187.45.

Bosna i Hercegovina.

Opći darovi.

Sarajevo. Po Simhi Salom: Ella Ungar pri kartanju kod obitelji Friedmann K 22.—, kod obitelji Körner K 7.—, Ema Büchler za čepove K 4.80, na dječjem popodnevju skupljeno K 5.—, Moritz Ungar K 10.—. K 48.80.

Bjelina. Berta Papo sakupila u veselom društvu: Z. Rechner K 10.—, Mrvenir K 2.—, R. Papo K 2.—, I. Alkalay K 10.—, L. Alkalay K 1.—, B. Alkalay K 1.—, Z. Eskenazy K 5.—, D. Papo K 4.—, B. Levi K 1.—, Z. Alkalay K 2.—, L. Semo K 2.—, B. Papo K 2.—, J. Semo K 10.—, po Zadiku Baruch: Rifka M. Baruch K 3.50, Regina M. Baruch K 5.—, Luna Z. Baruch K 5.20, Hana Z. Baruch K 2.—, Rifka Z. Baruch K 3.—, Sara D. Salom K 1.20, Rahela Papo K 3.—, Samy Baruch K 3.50, Josef Eskenazi K 4.—, Haim Salom K 5.—, Binjo Kabiljo K 5.20, Haim I. Papo K 4.—, Izrael Alkalay K 10.—, Zadik Baruch jun. K 5.—, Salomon Baruch K 4.—, Baro Baruch K 5.—, sakupljeno po Isidoru M. Baruch K 18.40, sakupljeno kod tore; Boro Baruch K 5.—, Kalman Baruch K 5.—, Salomon Baruch K 5.—, Haim I. Papo K 2.—, Salomon Perera K 2.—.
K 158.—.
K 206.80.

Samooporezivanje.

Sarajevo. Po Simhi Salom: gdja dra Horwitz K 3. K 3.—.

Škra bice.

Sarajevo. Po Simhi Salom: Škrabica Šabetaja Džaena K 15.92. K 15.92.

Zlatna knjiga.

Prijedor. Zračun zlatne knjige Johanan Thau, Stari Bar: Ida Kaufmann K 1.50, Ruth Seidemann kruna 1.50, Franciska Seidemann K 1.50, Gustav Seidemann K 1.50. K 6.—.

Mostar. Matilda Schwarz za godišnjicu smrti Moritza Schwarza K 4.—. K 4.—.
K 10.—.

Za evakuirane Židove.

Sarajevo. Merjam Papo sabrala kruna 16.—. K 16.—.

Modrić. Goldina M. Poljokan K 10.—, Josef Elazar K 10.—, Viktor Weiss K 2.—. K 22.—.

Visoko. Prigodom purim. koncerta sakupljeno po Zadiku H. Danon kruna 206.—. K 206.—.

Bjelina. Po Jacobu Semo, sakupljena na purim, sjelu: Po K 20.—, Lezo M. Papo, Avram Finzi, Izrael M. Alkalay, Jakob M. Alkalay, Baruch Zadik ml., Mošo Baruch. Po K 10.—: Haim Papo, Baruch Zadik sen. Estera H. Altarac, Haim Z. Baruch, Albert Z. Baruch, Danijel Z. Baruch, Samuel Z. Baruch, Salomon Z. Baruch, Baro M. Baruch, Moric Altarac, Zadik B. Baruch, Luna Z. Baruch, Rifka

Z. Baruch, Majir Musafija, Mošo Danon, Rahela H. Papo, Avram M. Alkalay, Lezo Semo, Jakob M. Altarac, Moritz I. Montilja. Po K 8.—: Isidor M. Baruch. Po K 6.—: Luna H. Alkalay, Rifka M. Baruch, Regina M. Baruch, Rachela Z. Baruch. Po K 5.—: Isak M. Alkalay, Blanka H. Alkalay, Bukica I. Alkalay, Sarika I. Alkalay, Regina Semo, Rahela M. Alkalay, Jacob Z. Baruch, Hana Z. Baruch, Regina S. Alkalay, Bukaz K. Alkalay, Josef Perera, Rifka Perera, Avram Papo, Avram Perera, Zadik A. Danon. Josef Alkalay, Jacob Semo. Po K 4.—: Beja Z. Baruch, Mošo Altarac, Palomba Altarac, Rifka S. Kabiljo, Rifka Danon, Isak Alkalay, Bukica M. Lewy, Jakob Perera, Po K 3.—: Klara I. Montilja, Merkada H. Altarac, Majir A. Baruch, Baruch A. Baruch, Halmo A. Baruch, Zadik A. Baruch, Mošo A. Baruch, Hana A. Baruch, Rachela A. A. Baruch. Sipura M. Baruch, Matilda Perera, Moritz Semo. Po K 2.—: Marijeta J. Alkalay, Rašela S. Alkalay, Regina J. Altarac, Bertica H. Papo, Moritz I. Alkalay, Blanka Abinun, Salomon Levi, Regina Montilja, Isidor Z. Baruch, Erna M. Baruch, Haim Kabiljo, Redonja Z. Baruch, Rašela S. Lewy, Rifka Lewy, David Papo, Jakob Kabiljo, Bukica Perera, Beja I. Papo, Majkica Papo, Rašela Montilja, Jetti Breiner, Jakob D. Kabiljo, Sarika I. Papo, Isak A. Lewi Albert Musafija, 14 darovatelja po 1.- i 1 po K 120. K 570.20.
K 814.20.

Maslinovo drvo.

Prijedor. Po Gustavu Seidemanu: Na ime Gideona Seidemana u gaju istog daruju: Gustav Seidemann povodom obljetnice smrti tasta Adolfa Kaufmanna K 10.—, natp. Wenzel Mach K 10.—, S. Gerö K 20.—, Franz Paar K 10.—, Arpad Weiller K 20.—. U vrtu Mazalte Pesach daruju: Izrael Mevorach, K 10.—, Z. Abram K 10.— i Danijel Stern K 10.—. K 100.—.

Sarajevo. Po ing. Oskaru Grofu: Za gaj junaka Bar Giore daruju: Rudolf Grof iz Bugojna K 5.—, Isidor Salom K 5.—, Isidor M. Papo K 30.—, na mjesto vjenca pok. Danijelu A. Kajon: Julius Singer K 50.—, Albert Abinun K 20.—, Klara i Leon Perić 2 masline na ime istih K 27.—. K 137.—.

Banja Luka. Po Arpadu Weiller; 10 maslina prigodom 30. rođendana Mirjame Poljokan darovaše: Salomon Haim Poljokan K 40.—, Ernestina Poljokan K 20.—, Erna Poljokan K 20.—, Albert Kajon K 20.—. K 100.—.

Bjelina. Po Zadiku Baruch, sakupio Haim Z. Baruch za gaj Bar Giore: Rašela Papo K 10.—, Duda Papo K 5.—, Berta Baruch K 10.—, Matilda Kabiljo K 10.—, Rahela Z. Baruch K 5.—, Lunj Z. Baruch K 5.—, Rifka M. Baruch K 4.—, Regina M. Baruch K 10.—, Rifka Z. Baruch K 10.—, Luni Alkalay K 4.—, Bukica Alkalay K 5.—, Sarika Alkalay K 5.—, Berta Papo K 5.—, Josef Eskenazi K 10.—, Jakob Semo K 10.—, Izrael Alkalay K 10.—, Haim Salom K 20.—, Lezo Semo K 10.—, Avram Alkalay K 10.—, Haim Baruch K 10.—, Zadik Baruch K 10.—, Mošo Montilja K 10.—, Julius Buchwald K 6.—, Mento Salom K 10.—, Samy Baruch K 10.—, Josef Einzi K 20.—, Salomon Baruch K 10.—, Štefan Mule K 10.—. K 254.—.
K 591.—.

Dječji sabirni arci.

Sarajevo. Po Simhi Salom; Levi Anula K 14.—, Sipura Kabiljo K 25.80, Rikica

Levi K 14.55. Ester Kampos K 25.80, Lenka Gaon K 44.36, Sara Abinun K 23.—, Bukica Montilja K 15.03, Tina Altarac K 16.—, David Levi K 43.40, Josefina Zeichner K 28.50, Matilda Levi K 102.50, Bulj Alkalay K 18.12, Kajon Sua K 25.—, Moritz Danon K 41.10, Hedi Alkalay K 20.—, Erna Alkalay K 12.50, Lily Alkalay K 12.—, Blanka Kamhi K 39.—, Rosa Danon K 32.20, Blanka Kabiljo K 18.90, Blanka Maestro K 22.—, Katan Tilda K 12.—, Rahela Konforte K 16.20, Loti Kabiljo K 9.40, Lenka Musafija K 31.50, Teodora Daen K 20.—, Lotti Finzi K 35.70, Blanka Salom K 18.—, Josef Altarac K 18.90. K 758.16.

Tuzla. Po L. Zaloscer: Haim Pinto K 53.90, Dragutin Papo K 32.20, Matilda Pesach K 43.—. K 129.10.
K 887.26.

Pomoć Palestini.

Brčka. Any i Josefina Weiss K 14.—. K 14.—.

Tuzla. Po Michaelu Danon: Michael Danon, Tuzla K 10.—, Moritz Koen K 4.—, Haim Kamhi K 2.—, Albert L. Romano K 1.—, Benjamin Konfino K 2.—, Jakob Danon K 2.—, Isidor A. Danon K 10.—, Zadik M. Danon K 5.—, Simha Danon K 5.—, Danon Majer K 10.—, Jakob Koen K 1.—, Lenka Finzi K 5.—, Mošo Selom K 2.—, Anči Abinunn K 2.—, Moritz Gruber K 1.—, N. Goldstein K 2.—, Markus Altarac K 5.—, Josef Romano K 2.—, Jakob Montilja K 2.—, Rahela Lewy K 1.—, Lenka Aujas K 2.—, Sara Romano K 1.—, Benjamin Altarac K 2.—, Lenka Altarac K 3.—, Inf. David Lewy K 2.—, Sara Altarac K 2.—, Hana Baruch K 2.—, Josef Pesach K 10.—, H. Raap K 5.—, Bella Fischer K 5.—, Zadik Lewy K 5.—, Leon Finzi K 2.—, Alfred D. Finzi K 2.—, Josef Kajon K 2.—, David Kajon K 5.—, Albert Elazar K 4.—. K 127.—.
K 141.—.

Farma »Kineret«

Sarajevo. Po Simhi Salom: Moriah $\frac{1}{3}$ članarine K 110.—, po K 2.—, Steffy Alkalay, Salom Simha, Mici Neumann, Ella Ungar, Erna Neuer, Erna Bruckner, Erna Izrael, Lotti Kajon, Amalija Hochberg, Bukica Kamhi K 130.—.

Kolonija »Členov«

Derventa. Prigodom purimske večeri sakupljeno je u kući Davida L. Pesacha po Sarini Baruch i Racheli Gaon: David L. Pesach K 10.—, Hadži Josef Pesach K 10.—, Sara Baruch K 10.—, Blanka Gaon K 10.—, Levi D. Pesach K 10.—, Josef D. Pesach K 10.—, Aron Kajon K 10.—, Matilda Pesach K 10.—, Rifka S. Kajon K 8.—, Bukus Lönyry K 7.—, Dintila Pesach K 8.—, Haim Gaon K 6.—, Dona Pesach K 6.—, Josef Baruch, Simha Baruch, Bumi Gaon, Roza Zaller, Isidor Pesach, Albert Salom, rab. Aron Altarac, Blanka Pesach K 4.—, Estera Eskenazi K 5.—, Ax. Isak Alkalay K 5.—, Herman Deutsch K 5.—, Matilda Altarac K 4.—, David Baruch K 2.—, Safira Kabiljo K 3.—, Sarina Baruch K 3.—, Rachela Gaon K 3.—, Salomon Baruch K 3.—, Albert Romano K 2.—, Jakob Buchhalter K 2.—, M. Hirschenblum K 2.—, Salomon Buchhalter K 2.—, Erna Baruch K 2.—, Sida Pesach K 2.—, Klara Pesach K 2.—, Dr. Goldhager K 2.—, Salomon H. Altarac K 2.—, Crmoš K 2.—, Estera Gaon K 1.—, Azriel Baruch K 1.—, Haim Gaon K 1.—, Dona Gaon K 1.—, Rikica Baruch K 1.—, Bunača Eskenazi K 1.—, Rachela Eskenazi K 0.60. K 2136.—.

Zaposjed. zemlje, bojište i garnizoni.*Samooporezivanje.*

Bojište. Dragan Klein K 5.—. K 5.—.

Kolonija »Členov«.

Sikloš. Po Albertu Danonu Palestincu sakupljeno prigodom Purima u kući Alberta Kabiljo K 180.—, a darovaše obitelji Finzi, Kabiljo i Jakob R. Poljokan. K 180.—.

Pregled.

Unišlo je dakle:

iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije K 5.418.45

iz Bosne i Hercegovine . . . K 3.012.78

a sa bojišta, iz garnizona i zaposjednutih zemalja . . . K 185.—

Ukupno K 8.616.23.

Iskaz potpisanih mirovnih čekova.

Dr. Edo Fischer Zagreb K 100.—, Rosa Sirmay K 100.—, Josip Kraus K 50.—, Josef Neuberger K 50.—, Gita Szilagy K 25.—. Ukupno K 325.—. Od prije K 4.885.—. Dakle dosada K 5.210.—.

Statistika prinosa u god. 1917. koji su iz jugoslav. zemalja, poslani pomutnjom mjesto u Zagreb, povjereništvu Žid. nar. fonda u Beč.

Mjesna statistika: Bjelina K 3.292, Sarajevo K 18.379, Prijedor K 608, Zagreb K 312, Stari Bar K 312, Banjaluka K 203, Đakovo, K 218, Donja Tuzla K 197, Bos. Gradiška K 161, Zenica K 140, Brčko K 134, Split K 125, Bihać K 118, Višegrad (?) K 106, Mitrovica K 61, Sikloš (garnizon) K 58, Lješ (Albanija) K 50, Livno K 50, Virovitica K 50, ostali manji prinosi iz raznih mjesta K 176. Ukupno dakle K 24.820.

Povjereništvo u Zagrebu, koje je reorganizirano u drugoj polovici god. 1917. primilo je K 16.597.04.

Prema tome je Žid. narodni fond god. 1917. primio iz jugoslav. zemalja svega ukupno K 41.417.04.

Darujte Židovskom narodnom fondu za osnutak kolonije »Členov« u Palestini!

U znak trajne uspomene na našega preminulog vodju dra. Členova, odlučio je akcioni komitet cijon. organizacije, da u Palestini osnuje koloniju, koja će nositi ime dra. Členova. Ovo će biti prva kolonija, koja će nastati, u zemlji naše budućnosti, kad budu opet došli dani mirnog rada. Kolonija će biti osnovana i izgradjena zajedničkim radom cijonističkog pokreta i cijelog židovstva, prema načelima, po kojima će se izvesti veliko djelo budućnosti. Židovski narodni fond dobio je nalog, da podigne novu koloniju. Za nabavu zemljišta potreban je jedan milijun franaka. Zemljište kolonije »Členov« ostaje, kao i ostalo zemljište narodnog fonda, za sva vremena vlasništvo cje-line, vlasništvo židovskog naroda. U kratko vrijeme mora biti sabrana svota jednog milijuna franaka. Zato neka svaki pristaša obnove svete zemlje, svaki štovatelj neumornog vodje, — koji je umro na pragu ostvarenja svo-

jih mnogogodišnjih nastojanja — pridoneše svoj dio za osnutak kolonije »Členov.« Osnutkom ove kolonije u Erec-Izraelu postaviti ćemo velikom pokojniku najljepši i vječni spomenik, a počastiti ćemo najdostojnije uspomenu omiljelog vodje mladožidovskog pokreta, našeg Jehiela Členova! —

„Jahrzeitspende“ u korist Žid. nar. fonda.

Prije dvije godine uvedena je »Jahrzeitspende.« Ona se sastoji u tome, da se Ž. n. f. daruje K 500.— uz uvjet, da upravo Ž. n. f. svake godine na godišnjicu stanovitoga veselog ili žalosnog događaja zasadi jedno maslinovo drvo. Ta je ustanova lijepo primljena, nu ipak nije postigla onaj uspjeh, koji se mogao očekivati. Naš revni sumišljenik g. Gustav Seidemann (Prijedor), koji već mnogo g. radi u korist Ž. n. f. našao je način, kako bi se »Jahrzeitspende« mogla puno bolje popularizovati, pa je o tome poslao predlog upravi Ž. n. f. Njegova je ideja tako zdrava, da nema sumnje, da će biti radosno prihvaćena po ovdašnjoj upravi Ž. n. f., a mi je iznosimo u nadi, da će to za mnoge — a naročito za naše povjerenike — biti poticajem, da ovoj strani djelovanja u korist Ž. n. f. posvete nužnu pažnju. Evo u čemu je Seidemannov prijedlog:

Iznos od K 500 potreban za Jahrzeitspende dovoljan je, da se iz kamata zasade godišnje 2 mljike; kroz 50 godina to čini 100 drveta dakle vrt. Prema tome valja »Jahrzeitspende« spojiti sa nasadom jednog vrta i reći: Tko daruje za posvetu jedne godišnjice K 500.— stiče pravo, da se godišnje zasade 2 masline u vrtu, koji bi nosio ime propisano po darovatelju. Obzirom na to, da manje imućnima, koji bi jamačno također htjeli učiniti »Jahrzeitspende,« ne bi bilo lako platiti na jednom K 500, primaju se i obročne uplate tako, da bi se iznos od K 500 imao namiriti u obrocima unutar 2 godine. — Jednako se lijepo može propagirati »Jahrzeitspende« u vezi sa životnim osiguranjem u korist Ž. n. f. Tko je osiguran u korist Ž. n. f. do iznosa od barem K 500 stiče također pravo, da se na svaku godišnjicu — koju osiguranik propiše — zasade po 2 masline na vrtu, koji bi nosio za osiguranika propisano ime. — Uprava Ž. n. f. naše zem. org. rado će primati Jahrzeitspende prema Seidemannovom prijedlogu, a jednako je rado pripravna, da u tome dađe potrebne upute.

Nove odredbe za upis u zlatnu knjigu, za darivanje radničkih kuća i za sabiranje za vrtove.

Glavni ured Židovskog narodnog fonda u Haagu odredio je slijedeće:

Svota za upis u zlatnu knjigu povisuje se na K 500. Pri obročnim uplatama mora prvi obrok najmanje 10% ove svote iznašati, te čitavi iznos biti uplaćen u roku od 2 godine. Potonje vrijedi i za već započete obročne uplate. Ni pod kojim uvjetom ne smiju se više prihodi iz škrabica upotrebiti za unos u zlatnu knjigu.

Prinos za jednu radničku kuću iznosi u buduću K 2000. Dione uplate ne primaju se više. Već započeti prinosi za radničke kuće moraju biti potpuno uplaćeni koncem 1918.

Sabiranje za vrtove (od 100 drveta) u buduću se mogu započeti samo sa najmanje 25 drveta, te moraju biti dokončana u roku od 2 godine.

Pretplatnicima na uvaženje.

Današnjem broju prileži poštan. doznačnica kod svih pretplatnika, kojima je pretpлата istekla, pa molimo, da je obnove!

Bilješke.

Ratnopripomoćna akcija sjevero-američkih Židova. Zemaljska skupština pokreta za pripomoć stradalim Židovima u zaraćenim zemljama održana je u New-yorku uz sudjelovanje od preko 1000 izaslanika iz svih država sjeverne Amerike. Na skupštinu došli su i bivši američki poklisari Strauss, Morgenthau i Elkus. — Iz izvještaja izvršenog odbora razabire se, da je sabrano za židovske ratnopripomoćne svrhe oko devet milijuna dolara. Ova je svota porazdijeljena ovako: Rusija 2'6 milijuna, Poljska i Litva 3 milijuna, Galicija 1'6 milijuna, Palestina 1 milijun, Turska 400.000, Egipat 43.000, Grčka 34.000, Rumunjska 76.000, Srbija i Bugarska po 20.000, a u ostalim zemljama 29.000 dolara. — S obzirom na veliku bijedu u nekim zemljama, odlučeno je nastaviti sabiranja s najvećom energijom, kako bi doskora bio potpuno uplaćen osnovani „fond 10 milijuna dolara“. — Nadalje je izabrana deputacija, sa svrhom, da ista zatraži pomoć predsjednika Wilsona.

Židovsko narodno blago. Znameniti događaji zadnjeg vremena izazvali su živo nastojanje u raznim židovskim krugovima, da se ozbiljno pobrinu za finacijalnu podlogu na veliko zasnovane narodne kolonizacije u Palestini. Ono dolazi do izražaja u nizu konferencija i zaključaka, od kojih ističemo slijedeće:

Cijonističko okružno zasjedanje u Moskvi, gdje je bilo zastupano 25 gubernija centralne Rusije, prihvatilo je rezoluciju, da se Židovski narodni fond kao najodličniji kolonizacijoni instrument cijonističke organizacije imade u najbliže vrijeme opskrbiti takovim sredstvima, da uzmogne sticati u najvećoj mjeri zemljište kao skupno vlasništvo i mjerodavno utjecati na privatnu kolonizaciju. U tu svrhu neka društva i gradski odbori uz ina sabiranja sistematski provedu obligatorno samooporezovanje po dohotku. Slični zaključci stvoreni su i na drugim okružnim zasjedanjima.

Po brzojavnoj vijesti stvorila je židovska općina u Odesi zaključak, da namakne milijun rubalja za osnutak zadružne kolonije u Palestini.

Cijonistička federacija južne Afrike odlučila je pridonijeti poglavito sredstva, da se u židovskim kolonijama porušeno na novo sagradi. Ova sredstva sačinjavala bi u okviru židovskog narodnog fonda zakladu za obnovu. Kao prvi korak priredila je nedavno takozvani „lančani dan“ (Kettentag), te je imao darovati svaki Židov u cijeloj zemlji za sebe i svakog svog rođjaka najmanje po jedan šiling za narodni fond.

Nedavno održana konferencija pouzdanika u Engleskoj zaključila je medju inim, da se dan 9. studena kao dan, kada je objelodanila engleska vlada poznatu izjavu o osnutku židovske domaje u Palestini, unese znatnim iznosom u zlatnu knjigu Židovskog narodnog fonda.

Židovi kod mirovnih pregovora. Kod pregovora u Brestu Litovskom sudjelovale su s ruske strane i ličnosti, koje su židov. podrijetla, pa su neke od njih svojim izjavama došle na svjetski glas. Tako: pučki povjerenik za vanjske poslove, Trocki, vodja ruske delegacije Jofe i delegat Kamenev. — Koliko je nama poznato, spomenuti se kao asimilanti dosada nisu isticali u židovskom društvenom i javnom životu. Njihovo područje djelovanja jesu nastojanja za ostvarenjem ideja ekstremnih ruskih socijalista i revolucionaraca. — Vodja boljševika, Ljenin i generalisimus Kriljenko, nisu Židovi.

PAZI I DOBRO ČITAJ !!!

Tko želi sačuvati svoje zdravlje neka puši samo cigaretni papir

„GOLUB“

jer je „Golub“ najbolji papir sadašnjosti i jedini domaći proizvod.

Proizvod je „Prve hrv. tvornice cigaretnog papira“ Zagreb, koja tvornica zaposluje redovito 200 domaćih radnika.

Dobije se u svakoj trafici.

Josip Engelsrath

Ilica 5 — Zagreb — Ilica 5

Ilica 5 — Zagreb — Ilica 5

Najveće skladište **dragulja, zlata, srebra i satova** uz jamstvo i jeftine stalne cijene.

Veliko tvorničko skladište **kina srebrene robe** iz najboljih tvornic.

Ilustrovani cjenici na zahtjev **badava i franko.**

Kupuje i zamjenjuje staro zlato, srebro, dragulje, biser, briljante, satove, antikvitete, novac **uz najviše cijene.**

Vlastita radionica za umjetno izradjene novoradnje i popravke zlatnih i srebrenih predmeta **brzo i jeftino.**

Josip Engelsrath

BOJE

sve vrsti, za bojadisanje platnene i pamučne robe dobivaju se nepatvorene na veliko i na malo samo u bojadisaonici **Vilima Grünwalda u Koprivnici.**

Razaslijem samo po vlastitoj bojadisaonici iskušane boje. Cijena po omotu K 2.—

Banka za trgovinu, obrt i industriju

dioničarsko društvo

Jelačićev trg 4. — **ZAGREB** — Jelačićev trg 4.

Dionička glavica K 5,000.000 — Pričuve K 2,000.000 —

PRIMA

štedne uloške na knjižice i u tekućem računu do daljajega sa

4% čistih

KUPUJE I PRODAJE

vrijednosne papire, srečke svake vrsti devize, strani zlatni i srebrni novac.

PROVADJA BURZOVNE NALOGE.

FINANSIRA

industrijalna i trg. poduzeća.

ESKONTIRA

mjenice, doznačnice, čekove, odreske i žrijebane vrijednosne papire, **daje predujmove** na vrijednosne papire, kao dionice, rente, srečke i t. d. nadalje na otvorene knjižne tražbine uz povoljne uvjete,

Prodaje promese za sva vučenja, izdaje kreditna pisma i čekove na sva tu- i inozemna mjesta, osigurava srečke protiv gubitku na tečaju.

Tekstilne otpatke

(krpe sviju vrsti)

kupuje i plaća najbolje cijene

Adolf Krausz stariji

(od povjerenstva za tekstilne otpatke ovlašten veletržac krpami).

Osijek g. g. Županijska 59.

ALEM

je Orientalni prašak za zube, njegova je sastavina takova, da čini ono što je zubima podesno. Daje svježi dah iz ustiju zapriječuje krvarenje zubiju štiti zube od boli. Zaprečuje da zubi postanu šuplji. Čini zube bijele i zdrave. Od velike je desinfekcione snage, te vas štiti od bolesti. A što je najvažnije, neugodan dah iz ustiju odmah odstranjuje i tako omogućujući svakom da ima lijepe bijele i zdrave zube te miomiris u ustima.

Cijena originalne kutije K 1-50.

Glavno skladište

Nobilior Drogeria Zagreb

Ilica 34.

TVORNICA ŠTAMPILJA

ŠANDOR SCHNELLER

REZBAR — GRAVEUR

ZAGREB

MARIJE VALERIJE ULICA BROJ 6

PREVOZE ROBE I POKUĆSTVA U
GRADU I IZVAN GRADA PREUZIMA

JOSIP MÜNZER

Jurišićeva ulica broj 20.

TELEFON 4-28. 21-95.

OBAVLJA SVAKI PREVOZ POKU-
ĆSTVA I ROBE NAJSAVJESNIJE I
NAJJEFTINIJE.

Prva hrvatska štedionica

Osnovana godine 1846.

Dionička glavica: - u Zagrebu. - Pričuve: K 10,000.000.— K 17,000.000.—

OODRUŽNICE: Bjelovar, Brod n/S., Cirkvenica, Delnice, Karlovac, Kraljevica, Novi, Osijek gornji grad, Požega, Rijeka, Senj, Sisak, Sv. Ivan Zelina, Varaždin, Velika gorica, Vinkovec, Virovitica, Vukovar, Zemun.

ISPOSTAVE: Požega, Osijek donji grad, Vinica.

Prima uloške na knjižice i na tekući račun.
Eskomptira mjenice i devize.

Prima na inkaso tu- i inozemne mjenice.

Podijeljuje hipotekarne zajmove na kuće i na nekretnine.

Izdaje 4 $\frac{1}{2}$ %-tne založnicekoje imaju oprost od poreza, pupilarnu sigurnost
i jamčevnu sigurnost.

Mjenjačnica

Prve hrvatske štedionice, Ilica 5.

Prodaje i kupuje sve vrsti srećaka, vrijednosnih papira, zlatnog, srebrenog te papirnato novca, unovčuje kupone besplatno. Obavlja burzovne naloge. Izdaje čekove i kreditna pisma, te obavlja isplate na temelju i akreditiva na sva tu- i inozemna mjesta vrlo kulantno.

Prodaje sve vrsti srećaka na obročno otplaćivanje najkulantnije. Izdaje promese na sve vrsti srećaka. Preuzima reviziju srećaka i vrijednosnih papira besplatno. Osigurava srećke proti gubitku u tečaju. — Preuzima u pohranu vrijednosne papire. Iznajmljuje pojedine pretince Safe-pohrane.

Glavna kolektura kr. povl. razredne lutrije.
Prodaja srećaka kr. držav. lutrije.

Hrv. sveopća kreditna banka

dioničarsko društvo

u ZAGREBU, Ilica 25, i podružnica u Karlovcu

Uloške

preuzimlje uz najpovoljnije ukamaćenje na uložne knjižice ili na tekući račun, te ih bez obzira na postojeće ili buduće ustanove moratorija isplaćuje.

Svi u bankovnu struku zasjecajući poslovi obavljaju se najkulantnije.

Posebno odijelenje za prodaju sladora

Zagreb, tel. br. 621, 7371 1590.

Karlovac, telefon br. 79

Utemeljena god. 1868.

Utemeljena god. 1868.

HRVATSKA ESKOMPTNA BANKA

Ilica broj 3. ZAGREB Ilica broj 3.

Dionička glavica 134 milijuna kruna.

Pričuve 5,6 milijuna kruna.

Bankovni odjel

Eskomptira mjenice i devize.

Prima novac na ukamaćenje na uložne knjižice, doznačnice ili tekni račun, te doznačuje isplaćivanja na sva tržišta tu i inozemstva.

Izdaje kreditna pisma na tu i inozemstvo.

Odio za šumske poslove.

Podržaje vlastite pilane za proizvodnju svih vrsti hrastove i bukove rezane gradje.

Podržaje ljuštenju za proizvodnju paecona.

Preuzima u pohranu vrijednosne papire i stavlja strankama na uporabu posebno uređene blagajne (Safe-Depot) pod ključem same stranke i suzatorom zavoda uz umjerenu pristobu.

Proizvodnja exportne sklade i drva za gorenje na veliko i t. d.

Financira šumske poslove.

Mjenjačnica.

Kupuje i prodaje vrijednosne papire.

Kupuje i prodaje inozemni kovani i papirni novac.

Isplaćuje predjmove na zalog vrijednosnih papira.

Unovčuje kupone te izrebanne papire i srećke.

Prodaje na obročno otplatu srećke svake vrsti po jedan ili po više komada prema izboru

Hipotekarni odjel.

Podijeljuje na zemljišni posjed, a u većim gradovima i na najamne kuće Hipotekarne zajmove na amortizaciju.

kupca s bezodvlačnim pravom igre.

Prodaje vlastite 4 $\frac{1}{2}$ % založnice koje su pupilarno sigurne, sposobne za svake vrsti jamčevine, kao i za vojno-ženidbene jamčevine, te su vrlo podesne za koristonosno ulaganje prištednja. Obavlja besplatno evidencu zrebanja srećaka i drugih zrebanju podvrženih papira.

Podijeljuje na temelju grad. nacrti i troš. u većim gradovima Amortizacione zajmove kao gradjevne vjeresije.

Podružnice: u Osijeku, u Vinkovcima i Petrinji.
Javno skladište: u Zagrebu.